

2015.

Kapcsold le a kék fényt!

Kampány a szexmunkásokat érő erőszak és diszkrimináció ellen

Szexmunkások Érdekvédelmi Egyesülete

A Szexmunkások Érdekvédelmi Egyesületét (SZEXE) 2000-ben alapították elsősorban utcai szexmunkások és szövetségeseik, akik azért kezdtek el szerveződni, hogy felhívják a figyelmet az új prostitúciós törvény bevezetésével járó igazságtalanságokra. A törvény szerint az 50.000 fő feletti lakossággal rendelkező önkormányzatoknak, vagy azokon a településeken, ahol a prostitúció tömeges jelenlétet ölt, az önkormányzatoknak türelmi zónákat kell kijelölniük. Ezeken a zónákon kívül a szexmunka illegális. A szexmunka további helyszíneinek szabályozása szintén problematikus, hiszen a szexmunka türelmi zónákon kívül csak saját tulajdonú lakásban végezhető legálisan.

A törvényalkotás kézzelfogható célja az volt, hogy a budapesti 8. kerületből eltávolítsa a „nem kívánatos”, elsősorban roma szexmunkásokat, hogy a kerület „rehabilitáción” menjen keresztül és az ingatlanokat értékesíteni lehessen. A valóságban az elmúlt 15 évben összesen egy türelmi zóna került kijelölésére majd bezárásra Miskolcon, illetve Tiszavasváriban egy mocsaras, kivilágítatlan így veszélyes területet jelöltek ki a település szélén.

Ebben a kialakult helyzetben illetve a beltéri szexmunkát szabályozó életszerűtlen és diszkriminatív előírások miatt a szexmunkások többsége illegalitásba kényszerült. Szexmunkások ezrei kapnak rendszeresen szabálysértési bírságokat és kerülnek elzárásra a törvényi elnyomás eredményeképp. A jogi környezet további súlyos következménye, hogy a szexmunkások félnek a rendőrségtől, ahelyett, hogy számíthatnának rájuk, amikor erőszak éri őket.

Alapítása óta SZEXE számtalan esetben védte meg a szexmunkások emberi jogait, eljárásokat kezdeményezve a törvénysértő önkormányzatok ellen. A helyzet azonban korántsem javult, hiszen a rendőrség továbbra is kihasználja a szexmunka szabályozásának hézagait és önkényesen bírságolja a szexmunkásokat. Bár nem minden szexmunkás válik erőszak áldozatává, a társadalmi kirekesztés és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés hiánya miatt a szexmunkások körében magas a valószínűsége, hogy erőszakot, fenyegetést és kizsákmányolást szenvednek el állami és nem állami szereplők részéről.

A projektről és a kiadványról

A szexmunkásokat egyre nagyobb mértékben éri erőszak, bűncselekmények és diszkrimináció, fokozódó és többszörös kirekesztésük és kizsákmányolásuk büntetlensége valamint a növekvő elszegényedés miatt, azonban a rendészeti szervek védelmük helyett kriminalizációjukra koncentrálnak. A szexmunkások nők, romák, leszbikusok, melegek, biszexuálisok vagy transzneműek, illetve egyedülálló anyák, akiknek korlátozottak a lehetőségei a munkaerőpiacon a szociális helyzetük és sérülékeny csoporthoz való tartozásuk miatt, így többszörös diszkriminációnak vannak kitéve. A „Kapcsold le a kék fényt! – Kampány a szexmunkásokat érő erőszak és diszkrimináció ellen” című projekt célja, hogy felhívja a figyelmet a szexmunkásokat, egy fokozottan hátrányos helyzetű elsősorban női csoportot érő erőszak, bűncselekmények és diszkrimináció mértékére és mobilizálja a közvéleményt és érintetteket ezen jelenségek visszaszorítására.

Jelen kiadvány a projekt részeként szexmunkások által jelentett diszkriminációs és erőszakos eseteket szemlélteti.

Szexmunkásokkal szembeni erőszak

Bár számos jogi keretrendszer és ideológia létezik Európában és a világon a szexmunka vonatkozásában, a szexmunkások ellen elkövetett erőszak, legyen az elkövető akár állami vagy civil szereplő, minden esetben a szexmunkások alapvető emberi jogainak megsértése a nemzetközi törvények értelmében. Ilyen esetekben az elkövetők megsértik a szexmunkások biztonságához való jogát és a velük született emberi méltóság jogának gyakorlásától is megfosztják őket, melyet A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egységokmánya (PPJE - 1976) 9. és 10. cikkelye garantál minden embernek.¹

A rendőri hanyagság, mellyel a szexmunkásokat ért erőszakos cselekményeket sok esetben kezelik, szintén sérti a szexmunkások emberi jogait, a törvény előtti egyenlő bánásmód és hátrányos megkülönböztetés tilalmának elveit, szabad véleménynyilvánításhoz és biztonságához való jogukat, valamint az ember egyetemes, szabadsághoz való jogát. Ez a hanyagság súlyos jogsértés.

A kiadványban szereplő rendőrök által elkövetett erőszakos cselekményeket nem lehet annyival elintézni, hogy azokat a rendőrség egyes túlbuzgó emberei követték volna csak el. Ezek valójában az állam hozzáállását tükrözik, mely szerint az állam tűri, egyes esetekben bátorítja is a szexmunkások elleni erőszakos fellépést. Valójában ez az állandósult viselkedésminta az állam részéről, mellyel elnézi a szexmunkások elleni erőszakot, létrehoz egy kifejezetten bátorító vagy hallgatólagosan jóváhagyott környezetet, mely tolerálja az ilyenfajta erőszakot.

A következőkben leírt esetek tovább árnyalják a szexmunkásokat érő erőszak jelenségét. Az elkövetők nem szűkíthetők a rendőrségre, hanem rendszeresek a kliensek (vagy olyan személyek, akik klienseknek adják ki magukat), szexipari szolgáltatásokat facilitáló szereplők, futtatók, lakástulajdonosok, házastársak, élettársak és más családtagok részéről is. Egyesületünk jogsegélyszolgálatának tapasztalatai alapján továbbá mindennaposak a szexmunkásokat érintő diszkriminációs esetek az élet nem szexmunkához kapcsolódó területein is, például a szolgáltatásokhoz való hozzáférésben, munkahelyeken és szociális ellátásban. A különböző állami és civil elkövetők gyakori büntetlenségének hátterében az áll, hogy a szexmunkásokat kriminalizáló jogi keretrendszer, "törvényes elnyomás" antagonisztikus kapcsolatot vált ki a rendőrséggel, gátolja a szexmunkások hozzáférését a törvényi védelemhez és igazságszolgáltatáshoz: az erőszakos tettek nem kerülnek jelentésre.

Ezen jelenségek természetesen nem csak Magyarországon fordulnak elő. Különböző mértékben bár, de a szexmunkások sokféle csoportja szenved az erőszak különböző, szexmunkásokat közvetve vagy közvetlenül érintő formáitól világszerte.

- A világon 75 országban tiltott a beleegyezésen nyugvó azonos neműek közti szexuális viszony és a legtöbb ország kriminalizálja a drogfogyasztást és a szexmunkát. Számos európai szexmunkás számol be arról, hogy a rendőrség lefoglalja és megsemmisíti a náluk talált óvszereket. Ez különösen jellemző Albániára, Kazahsztánra, Romániára és Szerbiára. Ezekben az országokban jellemzően a rendőrség az óvszerek bizonyítékként való felhasználásával is fenyegette a szexmunkásokat.
- A szexmunkával kapcsolatos letartóztatás a leggyakoribb jelentett eset a szexmunkásoknál a SWAN (Sex Workers' Rights Advocacy Network, Szexmunkás

¹ 9. Cikk 1. "Mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra. Senkit sem lehet önkényesen őrizetbe venni vagy letartóztatni. Senkit sem lehet szabadságától másként, mint a törvényben meghatározott okokból és a törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani." 10. Cikk 1. "A szabadságuktól megfosztott személyekkel emberségesen és az emberi személyiség veleszületett méltóságának tiszteletben tartásával kell bánni."

Jogok Érdekképviseleti Hálózata) 2015-ös kutatása szerint². A kazah (95%) és kirgiz (90%) szexmunkásokat úgy tartóztatták le az elmúlt 12 hónap alatt, hogy az országokban nem büntetik törvényileg a szexmunkát. Ezekben az országokban, ahogy jellemzően Bosznia és Hercegovinában is a közérkölc és közrend törvényeinek megsértése miatt, házkutatások során tartóztatták le a szexmunkásokat. Az ilyen letartóztatások vége általában pénzbüntetési eljárás. Ezzel szemben Szerbiában és Ukrajnában a szexmunkások többségét, akiket szintén letartóztattak az elmúlt 12 hónapban, közigazgatási szabálysértések miatt ítélték el. Szerbiában a büntetési tétel 30 nap elzárást jelent.

- Albániában, Boszniában, Kazahsztánban, Kirgizisztánban és Törökországban a rendőrség azzal is fenyegeti a klienseket, hogy a családjuk tudomására hozzák, hogy szexmunkás szolgálatait vették igénybe. Ez különösen jellemző eljárás férfi vagy transznemű szexmunkások klienseinél. Macedóniában a Belügyminisztérium tisztviselői fenyegették meg a klienseket, hogy hivatalos levélben tájékoztatják a családjaikat.

A szexmunkások elleni erőszak megállítása érdekében számos nemzetközi szervezet a szexmunka dekriminalizációját javasolja, többek közt ENSZ szervek, a Human Rights Watch és Amnesty International emberi jogi szervezetek és a Világegészségügyi Szervezet (World Health Organisation). A La Strada International és Global Alliance Against Trafficking in Women (GAATW) emberkereskedelem-ellenes civil szervezetek szintén a dekriminalizáció mellett állnak ki és ellenzik a svéd modellt, a kliensek kriminalizációjának bevezetését, hiszen az bizonyítottan nem állítja meg az emberekereskedelmet. A kliensek kriminalizációja tapasztalataik szerint hozzájárul a szexmunkások elleni erőszak és diszkrimináció növekedéséhez és meggátolja hozzáférésüket az igazságszolgáltatáshoz. Ennek egyik fő oka, hogy a szexmunkások kénytelenek követni a klienseket, hogy anyagi biztonságukat fenntartsák. A kliensek az őket kriminalizáló környezetben pedig eldugott, sötét helyeket fognak választani, hogy minimalizálják a rendőri zaklatás veszélyét, viszont ezzel a szabályozás a szexmunkásokat veszélyezteti és erőszakos cselekményeknek teszi ki. A klienseket büntető ideológia abból indul ki, hogy minden szexmunkás erőszak áldozata, hiszen a szexuális szolgáltatások nyújtása magának az erőszaknak és férfiak és nők közti egyenlőtlenségeknek az elsődleges kifejeződése, azonban ezzel a szemlélettel közvetlen

² Crago, A-L. (2015.) FAILURES OF JUSTICE - State and Non-State Violence Against Sex Workers and the Search for Safety and Redress. Budapest: Sex Workers' Rights Advocacy Network (SWAN).

veszélyeknek teszi ki a szexmunkásokat és elterelik a figyelmet a szexmunkásokat érő verbális, fizikai és szexuális erőszak tényéről.

WHO/UNFPA/UNAIDS/NSWP

“Minden országnak a szexmunka dekriminalizálásáért és a nem büntetőjogi törvények és rendeletek igazságtalan szexmunkások elleni alkalmazása ellen kellene erőfeszítéseket tennie. [...] A kormányzatoknak olyan törvényeket kell hozniuk, melyek a szexmunkásokat megvédik a diszkriminációtól, erőszaktól és más jogsértésektől, hogy emberi jogaik érvényesítésre kerüljenek és csökkenjen sérülékenységük a HIV és AIDS vonatkozásában.”³

Human Rights Watch

„Az önkéntes, beleegyezésen alapuló felnőttek közti szexuális kapcsolatok büntetése nemzetközileg elismert emberi jogokat sért, többek közt a személyes autonómiához és magánszférához való jogot. [...] A felnőttek beleegyezési képességének tisztelete, miszerint képesek önkéntesen szexmunkát vállalni, emberi jogaik tiszteletét jelenti. Az önkéntes szexmunka bírságolása [...] meggátolja, hogy a szexmunkások gyakorolják az alapvető jogaikat, például, hogy állami védelemben részesüljenek az erőszak ellen, hozzáférjenek az igazságszolgáltatáshoz, egészségügyi és egyéb szolgáltatásokhoz.”⁴

La Strada International (LSI)

[...] az emberkereskedelem és szexmunka összekeverése számos európai országban és az európai emberkereskedelem-ellenes diskurzusban újra témává vált. A LSI aggodalmát fejezi ki ezen fejlemények miatt, hiszen azt hisszük, hogy ezen összemosás nem járul hozzá a szexmunkások erőszaktól való védelméhez és nem orvosolja az emberkereskedelem kiváltó okait.⁵

³ WHO, UNFPA, UNAIDS, NSWP (2012). Prevention and Treatment of HIV and Other Sexually Transmitted Infections for Sex Workers in Low- and Middle-Income Countries: Recommendations for a Public Health Approach, Geneva: WHO. Retrieved from: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/77745/1/9789241504744_eng.pdf

⁴ <https://www.hrw.org/news/2013/05/14/china-end-violence-against-sex-workers>

⁵ <http://lastradainternational.org/about-lsi/lsi-opinion/criminalising-the-clients-of-sex-workers>

Törvényes elnyomás és rendőrségi erőszak

A Magyarországon érvényben lévő törvények és szabályozások, melyeket a szexmunka ellenőrzésére hoztak, széles skálán sértik az alapvető emberi jogokat és nagyfokú hatalmat, valamint jogokat biztosítanak a rendőrségnek, hogy ellenőrizze és büntesse a szexmunkásokat. Az érvényben lévő modell nem egyedülálló Európában, hiszen más országok „legális rendszereiben” is szigorú adminisztratív rendelkezések ássák alá a szexmunkások jogait és lehetetlenítik el munkájukat.

Ezek közt a szabályok közt találunk olyanokat, melyek előírják a szexmunkások regisztrációját, leszűkítik a szexmunka helyszíneinek számát és meghatározzák működési rendjüket és megállapítják, ki nyújthat szexuális szolgáltatásokat és milyen feltételek közt. Azon szexmunkások, akik nem képesek a szabályoknak megfelelni, szabálysértési bírsággal, elzárásokkal, börtönbüntetéssel és kizsákmányolással néznek szembe. Ezen jogi keretrendszerek nem a szexmunkások munkakörülményeit és biztonságát hivatottak javítani, hanem korlátok közé kívánják szorítani a szexmunkát és szexmunkásokat.

Magyarországon a leggyakoribb büntetési gyakorlat a szexmunkások bírságolása. 2012-ben 14 ezer rendbeli eljárás indult szexmunkások ellen, a kiszabott bírságok pedig átlépték az egymilliárd forintos összeget, melyek be nem fizetés esetén átválthatók elzárásra a szabálysértési törvény 2012-es szigorítása miatt. A bírságolás alapja a türelmi zónán kívül, úgynevezett védett övezetben való felajánkozás, de rendszeresen az „egyéb jogcímenek” kiszabott bírságok is, például közlekedési és köztisztasági szabálysértések.

2012. április 15-én lépett hatályba a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartásról szóló 2012. évi II. törvény, mely számos változást vezetett be a pénzbírságok kiszabásában és az eljárások gyakorlatában. A szabálysértési törvény változásával módosult a bírság kiszabására jogosultak köre, a rendőrség jogosultságot kapott valamennyi szabálysértés elkövetésének tényét megállapító helyszíni bírság kiszabására. 2011-ben a szexmunkások törvényi kötelezettségének betartását, azaz a korlátozásokat megszegő szexmunka szabálysértésének ténymegállapítását kizárólag - védőügyvéd jelenlétében - a bíróságok szankcionálhatták, az új Szabálysértési törvény életbelépésével már a rendőrség is helyszíni bírságot szabhat ki. A helyszíni bírság eseteiben megszűnt a bíróságok kontrollja, a védőügyvéd jelenléte, a bizonyítékok becsatolása, a tanúk, a tanúszakértők meghallgatásának vagy a fellebbezésnek a lehetősége és ezzel a szabálysértési eljárás egyszerű „csekkosztásra” silányult. A kiszabott helyszíni bírságok meg nem fizetés esetén átváltoztathatóak elzárássá. A szexmunkások vonatkozásában az új Szabálysértési törvény által kiszabható pénzbírság legmagasabb összege 300.000 forint, halmazati büntetés és ismételt elkövetés esetén 450.000 Ft. A korlátozásokat megszegő szexmunkát szankcionáló eljárások immáron bírósági és rendőrségi ügyekben zárulnak.

A jelenség nem vákuumban történik, hiszen számos európai országban, például Macedóniában, Montenegróban, Lengyelországban vagy Szlovákiában is jellemző, hogy az utcán dolgozókat rendszeresen megbüntetik kisebb szabálysértések miatt, ahogy Magyarországon is (szemetelés, a közrend megzavarása, személyazonosító okmányok hiánya, láthatósági ruházat viselésének hiánya), néha pedig a kábítószer birtoklásának nagyobb súlyú vádjával is.

A szabályozás ezen visszásságai elmélyítik és mindennapossá teszik a szexmunkásokat rendőrség részéről érő erőszakot és zaklatást. A konfliktusok a rendőrséggel rendkívül negatív képet mutatnak SZEXE 2011-es egészségfejlesztéssel kapcsolatos felmérése alapján: a megkérdezett szexmunkások 10,5%-ával előfordult már, hogy a rendőr fizetés nélkül szexuális

szolgáltatást kért tőlük. Gyakori, illetve nagyon gyakori konfliktusról a hatóságokkal a megkérdezettek 15,4%-a, néha előforduló konfliktusról pedig 28,0%-uk számolt be. A megkérdezettek 22,4%-a esetében tárgyalás, 30,5%-uk körében előállítás lett a konfliktus vége.

“Vannak itt olyan lányok, akiknek még lakni sincs hol, szállodát fizetnek, ami napi pénz, és hogyha nem tudja kifizetni, akkor nem tud hol aludni, és nem tud hol megmelegedni, és reggeltől estig itt van kinn. És őt (a rendőrt) ez nem érdekli. Azt mondta, hogy ezt magunknak kerestük, oldjuk meg úgy, ahogy akarjuk, csak innen takarodjunk el.”

“Kb. négy-öt millió pénzbírságom van, ami tiltott kéjelgés miatt van.”

“72 órát 14 alkalommal ültem le, pénzbüntetéselem nagyon sok van, rengeteg. Negyvenezres, hetvenezres, ötvenezres, tíz, húszezres csekkeim. Van amit, sokat ki is fizettem, mert már jöttek értem a rendőrök, hogy elvigyenek, és le kellett volna ülnöm.”

A bírságolások elsődleges következménye a szexmunkások anyagi és létbiztonságának megszűnése, hiszen be nem fizetett bírságok esetén letartóztatásokkal és elzárásokkal kell szembenézniük. Ezek arra kényszerítik a szexmunkásokat, hogy veszélyesebb helyeken vagy külföldön dolgozzanak, valamint sokkal jobban kiteszik őket az ellenük irányuló erőszakos cselekményeknek. A rendőrségi eljárások akadályozzák a szexmunkások alapvető biztonságát is, hiszen így pl. nem tudnak csoportokban dolgozni, egymást is védve, mert ezzel csak még jobban felhívják magukra a rendőrség figyelmét, valamint a klienseiket sem tudják megfelelően felmérni és rábeszélni őt a biztonságos szexre. Az állandó rendőri fenyegetés nem csak komoly pszichés nyomást jelent, de sok esetben el is vonja a szexmunkások figyelmét a megfelelő biztonsági intézkedésekről.

“Folyton a rendőrséget figyelem, ahelyett, hogy a munkára figyelnék.”

A figyelem ilyen fajta megoszlása növeli a veszélyességi faktorokat, hiszen csökken a szexmunkások azon képessége, hogy felmérjék saját biztonságukat, mielőtt beszállnak egy autóba.

A folyamatos rendőri zaklatás következménye az is, hogy számos utcai szexmunkás kénytelen elhagyni azt a helyet, ahol előzőleg dolgozott. Ezen új helyeken a szexmunkások nem képesek a régi, ismert kliensekre hagyatkozni, akikben már megbíznak, mivel az új helyre kényszerülés miatt elvesztették őket. A pénzügyi kényszer miatt a szexmunkások már nehezebben utasítják vissza azokat, akiket korábban veszélyesnek tartottak.

Utcai szexmunkások több alkalommal jelentették SZEXE-nek, hogy a klienseket ért zaklatások miatt kényszerültek más helyet keresni. A kliensi kör ilyen szűkülése rákényszeríti a szexmunkásokat, hogy olyan körökből is fogadjanak klienseket, amiket ezelőtt visszautasítottak volna biztonsági és egészségügyi megfontolásokból.

“(A rendőr) ott áll mellettem, én meg nem tudok keresni, mert elijeszti a klienseket.”

A rendőrségi zaklatás miatti helyválttatás, sok esetben külföldre költözés, azzal is jár, hogy a hosszú távú és bizalomra épülő szociális szolgáltatások elérhetlenné válnak a szexmunkások számára, például segítő szolgáltatások, így SZEXE szolgáltatásai nem tudnak nekik segíteni, hogy kilépjenek egy erőszakos kapcsolatból, kiszakadjanak a hajléktalanságból és hosszú távú egészségügyi programokban vegyenek részt. A hosszútávú szolgáltatások mellett a szexmunkások a gyakori helyválttatás miatt egyéb ártalomcsökkentő szolgáltatásokból is kiesnek, például túcseriprogramokból vagy ingyenes óvszerekhez való hozzáférésekből, hiszen ezen szolgáltatásokat nyújtó szervezetek nem képesek folyamatos kapcsolatot kialakítani és fenntartani velük.

A letartóztatások és elzárások következtében a szexmunkások nem bíznak a rendőrségben. Sok civil szereplő épp azért mer szexmunkásokkal erőszakoskodni, mert tudják, hogy a szexmunkások nem jelentik majd ezeket az eseteket a rendőrségnek. Ezen kívül a korábbi rendőrségi diszkrimináció, erőszakos bánásmód miatt sok szexmunkás gondolja úgy, még ha nem is bántalmazza őket a rendőrség, nem is tesz semmit az ügyükben, így hiábavaló jelenteni.

A sértett lakásban dolgozott szexmunkásként, ennek során egyik vendége súlyosan bántalmazta. A sértett közvetlenül a bántalmazás után elment a rendőrségre (az a ház épületében alul van) és feljelentést tett. Az intézkedő rendőrök többen sértő kérdéseket tettek föl a sértettnek ("mennyiért mit vállalasz", stb.), majd mentőt hívtak hozzá. A mentőben ülve a mentőtiszt ugyanilyen sértő kifejezéseket használt, ugyanilyen kérdéseket tett föl, eközben a sértettet bámulva a nadrágjában a nemi szervével matatott.

Az egészségügyi intézményben a sértettet két órán át nem látták el, az egészségügyi dolgozók összesúgtak a háta mögött, kérdésére, hogy mégis mikor kaphat ellátást, azt a választ kapta: "Ja, maga az? Akkor várjon még két órát".

Amikor a szexmunkások úgy döntenek, hogy nem jelentik az eseteket, alaposan mérlegelik az összes lehetséges következményét a döntésüknek, figyelembe véve annak hatásait saját magukra, kollégáikra és családjukra is. A letartóztatások, fogvatartások és erőszakos bántalmazások tapasztalatai gyakran befolyásolják ezeket a döntéseket.

Civil erőszak

A projekt során gyűjtött esetek többségében kliensek, vagy olyan személyek az elkövetők, akik kliensekként kerülnek a szexmunkások közelébe. Bár kevés kutatás fókuszált ezen csoportra, szervezetünk 2011-es egészségfejlesztéssel kapcsolatos felmérése során, melyet több mint 240 szexmunkás által kitöltött kérdőív informált, a szexmunkások 11,4%-a számolt be egy alkalommal előforduló fizikai bántalmazásról a kliensük részéről az adatfelvételt megelőző évből, kettő vagy több bántalmazásról pedig 7,3%-uk. A verbális agresszió a szexmunkások 45,5%-át érintette, míg fenyegetés miatt kialakult konfliktus 37,4%-ukat.

A sértettet szolgáltatásával a vendége elégedetlen volt és a teljes kifizetett összeget visszakövetelte. A sértett nem adta vissza a pénzt, ezért vendége megütötte.

A sértett szexmunkás lakásban dolgozott, itt fogadta a kb. 60 éves férfi vendégét, az elkövetőt. A férfi által kért szolgáltatásokat a sértett teljesítette, ezek után kérte volna érte az ellenszolgáltatást. Az elkövető nem akart fizetni, a sértett 3 db telefonját magához vette, majd ki akart menni a lakásból. A sértett ezt próbálta megakadályozni, az elkövető ekkor bántalmazta, a meztelen sértettet a földre lökte, ököllel többször arcon ütötte, kezét-lábát lefogta. A sértett rendőrségi feljelentést tett, a büntetőügy bírósági szakaszban folyik tovább.

A jelenlegi jogi szabályozásnak köszönhetően, mely szigorú feltételeket állít a szexmunkásokkal szemben, számos szemunkás nem biztos abban, hogy minden kitételnek megfelel, így nem mer rendőrségre menni és jelenteni az ellene erőszakot elkövető klient, hiszen akkor be kellene számolnia arról, hogy szexmunkásként dolgozik. Ennek következménye az lehet, hogy az elkövető helyett a szexmunkást bünteti a rendőr, ahogy az alábbi eset illusztrálja:

A sértett utcán dolgozott szexmunkásként, ennek során egyik vendégével összetűzésbe került, a férfi bántalmazással fenyegette. A sértett erre rendőrt hívott. Az intézkedő rendőr nem védte meg a sértettet, ehelyett tiltott prostitúció miatt megbírságolta (szabálysértési bírság nyomtatvánnyal). A nyomtatványt a sértett az intézkedő rendőr nyomására írta alá, annak ellenére, hogy szabálysértést nem követett el, mivel nem védett övezetben tartózkodott.

A szexuális szolgáltatás helyszínét előíró szabályok, melyek például tiltják a bordélyok létesítését, szintén meggátolják a szexmunkásokat, hogy jelentsék az erőszakos klienseket. Az illegális bordélyokban és más helyszíneken dolgozó szexmunkásokat ugyanis sokszor fenyegeti a vezetőség azzal, hogy kirúgják őket, ha jelentik az erőszakos kliensek által elkövetett eseményeket a rendőrségnek, hiszen így illegális tevékenységükre fény derülne.

A bérelt lakásokban történő szexmunka körüli bizonytalanságok szintén okot adnak arra, hogy bizonyos civil szereplők, például lakástulajdonosok és szomszédok feljogosítva érezzék magukat arra, hogy a lakásban dolgozó szexmunkásokat megszarolják vagy zaklassák:

A sértett több társával együtt dolgozott szexmunkásként egy bérelt lakásban. A lakás bérleti szerződése egy évre szólt, a sértett nem kívánta meghosszabbítani a bérleti szerződést. A főbérlő nem akarta visszaadni a letett kauciót, erre különböző mondvacsínált indokokat talált ki, illetve fenyegetően (több nagydarab férfi társával együtt) jelent meg a lakásban.

A sértett szexmunkás saját tulajdonú lakásában dolgozott. Az egyik közvetlen szomszéd elkezdett eleinte célozgatni, hogy ő tudja mivel foglalkozik. A szexmunkás mondta, hogy semmi köze hozzá mivel a lakásában azt csinál és azt fogad akit ő akar. Annál is inkább mert a szomszéd nem tulajdonos, hanem bérelő volt a házban. Egyszer a szexmunkásnak volt egy incidense egy vendéggel akit nem szeretett volna fogadni és elkezdett kiabálni a lépcsőházban. Ekkor ez a szomszéd kijött és közölte, hogy ha nem fejezi be akkor ki fogja írni a fal újságra, a lakó közösség belső email-ba (amit később meg is tett) és a liftbe is kifüggeszti, hogy ő prostituált. A rendőrségen is feljelentette. Ezért kénytelen volt a saját lakásából elköltözni és azt albérletbe kiadni.

Az állandó fenyegetések, melyek érkehetnek családtagoktól, hatóságoktól, rendőröktől vagy szűkebb környezettől, például szomszédoktól, hatalmas pszichés nyomást jelentenek a szexmunkásokra. Az egyik leggyakoribb fenyegetés, melyet SZEXE jogsegélyszolgálatára számtalan esetben rögzített, a partnertől érkező fenyegetés, hogy a szexmunkást megfosztja gyermekeinek felügyeleti jogától illetve gyámság alá helyezteti. Tekintve, hogy a magyarországi szexmunkások jelentős része anya, ezen problémára kiemelt figyelmet kell fordítani a bántalmazott nőkkel foglalkozó szervezeteknek és segítőknél.

2014 decemberében a sértett, a sértett kiskorú gyermeke, a gyermek édesapja és az édesapa új élettársa együtt karácsonyoztak az édesapa lakásán. Az apa drog- és alkoholfüggő, a karácsonyi ebéd után a lakásból eltávozott, alkoholt és drogot vett magához, majd pár órával később a lakásba visszatért, ott elővett egy szamurájkardot és azzal ütlegelte a sértettet, illetve az új párját. A sértett és kiskorú gyermeke kimenekült a lakás folyosójára, ők hívták ki a rendőrséget és a mentőket. Mivel az elkövető maga is mentőként dolgozik, a kikerülő egészségügyi dolgozók a kukában talált tüket és más, drogra utaló nyomokat eltűntették.

A sértettet volt élettársa, kiskorú gyermeke édesapja folyamatos zaklatásnak és zsarolásnak teszi ki. Az elkövető gyermektartásdíjat nem fizet, a gyermekkel a kapcsolatot ritkán tartja. A sértettet különféle fenyegetéseknek teszi ki, illetőleg azzal zsarolja, hogy a folyamatban lévő gyermek elhelyezési eljárásban elmondja a bírónak, hogy a sértett korábban szexmunkásként dolgozott.

Az alábbi két eset tovább árnyalja a szexmunkásokat érő fenyegetések természetét:

A sértett internetes társskeresőn hirdetett abszolút magán jelleggel. Tudatában volt a társskereső oldal szabályzatával. Eszébe sem jutott senkinek pénzért ajánlatot tenni, vagy fizetős vendéget csábítani, melyet az ott rögzített beszélgetései is igazoltak. Tényleges társskeresői célzattal regisztrált. Elmondása szerint: "Az ott nézelődő férfiak nagy része kizárólag szexet keres ezért kívülről betéve ismerik a szexpartner kereső oldalakat is". Így nem volt nehéz rájönniük, hogy a sértett ott szexpartnerkereső oldalakon is hirdet. Úgy gondolták, hogy "ők maguk a megtestesült becsület", így bejelentették a társskereső oldalnak, hogy a sértett szexmunkát folytat. Ennek alapján az oldal a sértettet önkényesen kitiltotta anélkül, hogy a sértettet megkérdezték volna. A sértett a kitiltást sérelmezte a társskereső oldal üzemeltetője felé, mire egyéb más sértő mondatok mellett közölték vele, hogy nem életszerű, hogy egy prostituált társat keressen az ő "tisztességes és becsületes" oldalukon, ahol a regisztráltak ezt nem nézik jó szemmel. A sértett képviselőjében SZEXE az Egyenlő Bánásmód Hatósághoz fordult. A tárgyalás során az Egyenlő Bánásmód Hatóság egyértelműen igazat adott a sértettnek.

Az egyik szexmunkás kapta az alábbi fenyegető e-mailt:

„Szia Ivettké! Remélem tisztában vagy azzal, hogy itt a XX-ben mások a szabályok, mint a IX-ben!? Itt a lányok többsége százalékol egy bizonyos körnek, akik cserébe védelmet, de plusz ügyfeleket is szereznek, akiknek az igényeit mindenféle ellentmondás nélkül teljesíteni kell, még akkor is ha nem vállalsz alapból bizonyos szexuális dolgokat! Esetleges ellentmondás esetén kikészítenek és elüldöznek a kerületből! Gondolom, nem szeretnél egy általad ismeretlen vendégtől izombénított kapni úgy, hogy észre sem veszed és két napig lebénulnak a végtagjaid, eszednél leszel, de nem tudsz mozogni, kommunikálni! Ezalatt az idő alatt kipakolják a lakásod, többször többen megerőszakolnak, ez "csak" első nap, mert az izombénítótól nem tudsz mozogni és összezsínálsz magad úgy, hogy egy idő után magadra hagynak a saját mocskodban! Ezek kemény dolgok, de megtörténtek!!! Ez elől csak akkor találsz ki bűvőt, ha valakinek a valakije vagy, mondjuk ismert üzletember prostija.”

Sajtóközlemény

2015 májusában meggyilkoltak egy budapesti szexmunkást, Nancy-t. SZEXE sajtóközleménye arra hívta fel a figyelmet, hogy az áldozat megérdemli a tiszteletteljes bánásmódot és elutasította az áldozatot hibáztató nézőpontokat, melyek szerint a szexmunkát választó Nancy maga kereste a bajt.

A Szexmunkások Érdekvédelmi Egyesülete (SZEXE) a magyar szexmunkás közösség nevében elutasítja Nancy, az Akácfa utcai lakásban meggyilkolt szexmunkás halálát követő, az áldozatot hibáztató cikkeket, médiában megjelent riportokat és véleményeket, melyek Nancy feltételezett klienseire helyezik a hangsúlyt ahelyett, hogy a szexmunkásokat izolációba, bujdosásba kényszerítő, személyüket stigmatizáló állami szabályozást, rendőri erőszakot és társadalomban jelenlévő szexmunkások elleni diszkriminációt és gyűlöletet vizsgálják. A szexmunkások elleni erőszak sok esetben a nőgyűlöletből, homofóbiából, transzfóbiából és romák elleni kirekesztésből is táplálkozik, mely elleni harc közös feladatunk más szociális mozgalmakkal, a társadalom széles rétegeivel, médiával és a döntéshozással együtt. Felhívjuk ezen szereplőket, hogy a tragikus gyilkosság kapcsán szólaltassák meg magukat az érintetteket, a szexmunkásokat is és használjanak a szexmunkásokra való hivatkozáskor, így Nancyvel kapcsolatban is tiszteletteljes nyelvezetet.

Nancy egy lakásban dolgozó szexmunkás volt, aki rengeteg társához hasonlóan elszigetelt körülmények közt dolgozott a rendőri védelemhez, szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés szinte teljes hiánya miatt.

Magyarországon kb. 15 000 szexmunkás dolgozik, sokféle motivációból: sokan egyedülálló anyák, akik másképp nem tudnának gyermekeik számára megfelelő körülményeket biztosítani, sokan diszkriminációt szenvednek el bőrszínük, nemi identitásuk, szexuális orientációjuk miatt más területeken, sokan pedig azért, mert a szexmunka flexibilitása, az

ebből származó jövedelem miatt ez a megfelelő foglalkozás számukra. Sokszínű háttérük ellenére azonban mindannyian a rendőrségi erőszak, a döntéshozók tehetetlenségének, a jogi anomáliák okozta büntetések és társadalmi sztereotípiák áldozatai.

A lakásban dolgozó szexmunkások biztonságát legnagyobb mértékben az fenyegeti, hogy az ellentmondásos szabályozás következtében az egyéni vállalkozó szexmunkások kizárólag egyedül, a saját tulajdonú ingatlanukban folytathatják legálisan tevékenységüket és ha más szexmunkással dolgoznak együtt – mely növelné biztonságukat -, prostitúció elősegítéséért (azaz az ingatlan rendelkezésre bocsátásáért) 3 év szabadságvesztésre büntethetők. Hazánkban bármely más vállalkozás az ingatlaninfrastruktúra tulajdonviszonyától függetlenül (akár bérleményben) is végezheti tevékenységét és az adójából költségként számolhatja el a vállalkozáshoz használt ingatlan költségeit. Ezen ellentmondás napjainkra olyan fél-illegális helyzetet és olyan kényszermegoldásokat teremtett, melyben a szexmunkások bujkálva és a segítségkérés hiányában önmagukra utalva vagy különböző mértékben kizsákmányolva végzik tevékenységüket és folyamatos fenyegetettséget, kiszolgáltatottságot, nagyfokú kockázatokat kénytelenek nap mint nap elviselni.

Szintén gátolja a rendőrségi védelemhez való hozzáférésüket és rendőrök iránti bizalmukat, hogy a rendőrség célzottan bünteti őket: 2012-ben 26.125 esetben szankcionálták a szexmunkásokat szabálysértési eljárások keretében, a kiszabott pénzbírságok, helyszíni bírságok pedig átlépték az 1 milliárd forintot. A 2012-es évben egyetlen főre kiszabott legmagasabb pénzbírságok több megyében is meghaladták a 10 millió forintot. SZEXE arra szólítja fel a döntéshozást és a rendvédelmi szerveket, hogy a szexmunkások vegzálására és üldözésére fordított hatalmas, adófizetők pénzéből finanszírozott összegeket a szexmunkásokat kihasználó, kizsákmányoló és erőszakkal fenyegető felek felkutatására, büntetésére és a szexmunkások törvényes védelmére fordítsák, hogy a Nancy-hez hasonló esetek ne fordulhassanak elő a jövőben.

Nemzetközi kitekintés

- A SWAN (Sex Workers' Rights Advocacy Network, Szexmunkás Jogok Érdekképviseleti Hálózata) 2015-ös felmérése során a megkérdezett szexmunkások 40%-át tartóztatták le az elmúlt 12 hónap során, ötből egy tapasztalt fizikai erőszakot és hétből egy pedig szexuális erőszakot a rendőrség részéről. A résztvevők 20%-át pedig megsarolták.
- A SWAN 2009-es kutatása szerint a megkérdezett szexmunkások 41,7 %-a jelentett testi sértést a rendőrség részéről a kérdőív kitöltését megelőző egy évben, míg 36,5%-uk szenvedett nemi erőszakot.⁶
- A Transgender Europe európai és közép-ázsiai transznemű emberek jogait védő szervezet monitoring projektje szerint a 2008 és 2015 közt rögzített transzneműek ellen elkövetett több mint 1900 gyilkosság áldozatai közt, akiknek ismert volt a foglalkozása, 65 % szexmunkás volt.⁷
- Törökországban egy felmérés szerint a megkérdezett transz emberek 42 %-át bírságolta már meg a rendőrség és 46%-ot tartóztattak le. A bírságolás és letartóztatás fő okai szexmunka, közerkölcs megsértése és 'cross-dressing' voltak. Egy másik felmérés szerint a megkérdezett transznemű szexmunkások fele tapasztalt testi sértést a rendőrség részéről.

⁶ Crago, A-L. (2009.) Arrest the Violence: Human Rights Abuses against Sex Workers in Central and Eastern Europe and Central Asia. Budapest: Sex Workers' Rights Advocacy Network (SWAN).

⁷ transrespect.org/en/transgender-day-of-remembrance-15-tmmupdate/

Kapcsold le a kék fényt! Kampány a szexmunkásokat érő erőszak és diszkrimináció ellen

SZEKE
www.szexmunka.hu

Fotók: Fejér Bálint

Projekt szám: NCTA-2014-10896-B

Támogató szervezetek:

Közreműködő szervezet:

ökotárs
alapítvány